

וקראת שמו ישמעאל - לפרשת לך-לך

2

וישאלו ויאמר איך מי יתנה משקמו אל: ויצים מיד כתיבם  
ועני אצור ועטוי עבר וגם יהוא עני אבד:

סו"ס ס"ב

אמר כלעם, משבעים  
לשונות שקרא הקדוש-ברוך-הוא בעולמו, לא שם שמו לאחד  
מהם אלא לישראל, הואיל והשנה הקדוש-ברוך-הוא שמו  
של ישמעאל לשמו של ישראל, אזי מי יתנה בימיה שנאמר,  
אזי מי יתנה משמו אל

מ"י כ"ג (א"י)  
ס"ב

3

וכי ישמעאל אומר, וקמשה  
עשר דברים גמדין בני ישמעאל לגשות בארץ גטאורית  
הנמים, ואלו הן, ימדדו את הארץ בחבלים, ויצשו בית-  
הקברות למרפץ צאן אשפתות, ויקדדו יבקים ומהם על ראשי  
ההרים, וירבה השקרה ויתגש האמה, וירסס חק מישראל, וירבו  
עונות בישראל, שני חולצת בצמרה, ויקמל הגזר וסקלמוס,  
ויקסל קלע מלכות, ויבנו את הערים החרבות, ויפנו הדרכים,  
ויסעו גנות ופרדסים, ויקדדו קרצות חוטות בית-המקדש,  
ויבנו בנוו בהיכל.

מ"י כ"ג (א"י)  
ס"ב

9

ומשמע ודומה ומשא, שאנו שומעין  
חרפתינו ושוחקין, ונושאין עולם ודוסטין,  
ועליהם אמרה תורה אזי מי יתנה משמו אל  
אזי לסי שוהיה במלכות ישמעאל.

מ"י כ"ג (א"י)  
ס"ב

11

קבר שיר המעלות לך-לך  
ב לולי יהיה שתייה לנו יאמר-נא ישראל: לולי יהיה שתייה לנו בקום  
גד עלינו אדם: אזי חיים בלענו בקרחה אפס בני: אזי המים ששטנו  
הי נחלה עבר על-נפשנו: אזי עבר על-נפשנו המים הנודונים: ברוך  
ז יהיה שלא נתנו ערף לשנתיים: נפשנו בצפור נמלטה מפח יוקשים  
ח הפח נשבר ונגחנו נמלטנו: עזרנו בקים יהנה עשה שמים וזרין:  
הה"מ

11

12

(א) עיור המעלות לולי ד' שהיה לנו וכו'  
כבר ידעם כי הגלות אינם אלא  
ד', ככל ומדי ויון ואדום, אבל עוד עמידין  
יש' להיות באחרית הימים בגלות ישמעאל  
כנו' בפרקי ר' אליעזר ובמדרשי ר"ל ובס'  
הוהר סוף, פי לך לך ובענין משא דומה  
וכו', וס' בפי לך לך אחר כי ישמעאל  
להיותו בן אברהם וימול נקי פרה ארס ולא  
ארס גמור מפני שכל ולא פרה, אבל שאר  
ד' הגלות הן משולות אל החיות כנו' בס'  
דניאל, והנה דוד ע"ה, כחבא ברוח הקודש  
כחומר זה כל מה שישראל עמידין להיות  
בגלות הנו', והנה בחיות ישראל בגלות  
הארבעה הם עמידין לומר לולי ד' שהיה  
לנו נא, כלר עתה בדי גלות אלו היינו  
אזרין לנמרי כמיס אחיכ אזי חיים בלענו  
וכי' ופרס את המקרה כאילו אמר יאמר  
ישראל לולי ד' שהיה לנו נא, ר"ל עתה באלו  
הדי' מלכות, אבל עוד יש גלות חמישי  
אחרון לכולם וקסה מטולם, והוא גלות  
ישמעאל הנקי פרה ארס כרל ואינו נמשל  
אל החיות, ואלו יאמרו ישראל בלוסן אחר,  
והוא דולי ד' שהיה לנו בקום עלינו ארס,  
כי להיותו ארס לסיבת היותו בן אברהם ויש  
לו זכות אבות כמו שזכרנו שאמר לו  
ישמעאל יחיה לפניך, וגם יש לו זכות  
המילה, כי גם לסיבה זו נקי ארס ולכן  
גלותו תקיפה משאר ד' מלכות, וכמיס  
דולי כי לכן נקי ישמעאל על שעמידין ד' מ"מ  
ישראל לעזוק לעקות גדולות בימי גלותו ואלו  
ישמעאל אל ויעס, ולפי ששאר האמות חמיר אכילת

13

אחרי מות אברהם וברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם  
באר לחי ראי:

י ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם אשר לדה הגר הסעורית שקמת  
י שרה לאברהם: ואלה שמות בני ישמעאל בשמתם לחולדתם בכר  
י וישמעאל נביח וקדר ואדבאל ומכשם: ומשמע ודומה ומשא: חרד  
י ומימא וטור נפיש וקדמה: אלה הם בני ישמעאל ואלה שמותם  
י בחצרותם ובקצרותם שנים עשר נשיאם לאמתם: ואלה שני תרי  
ישמעאל מאת שנה ושלושים שנה ושבע שנים והגיע וקח ויאסף אל  
י עמיו: וישכנו מחולה עדישור אשר על-סני מצרים באכה אשורה  
על-סני כל-אחיו נקל:

ואלה תולדות יצחק בן אברהם הוליד את יצחק: ויהי י"ב  
יצחק בן-ארבעים שנה בקחתו את רבקה בת-בתואל הארמי מסדן  
אבם אחות לבן הנארפי לו לאשה: ויקמר יצחק ליהיה לנכח אשתו כ  
כי אברה הוא ויקמר לו יהיה ומהר רבקה אשתו:  
מ"י כ"ג (א"י)  
ס"ב

2

על פני כל אחיו נפל, וסמך ליה ואלה תולדות יצחק.  
לומר כשיפול ישמעאל באחרית הימים אז יצמח בן דוד  
שהוא מתולדות יצחק:

מ"י כ"ג (א"י)  
ס"ב

3

ו יאמר אברהם אלישרי הנה ששחמך בנך עשיליה הטוב בעיניך  
ו ומענה שרי ותקרה מסניה: ומצאה מלאך יהנה עליצין המים  
ח במדבר עליהצו בקרר שיר: ויאמר הגר שקמת שרי אימנה באח  
ט ואנה סלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי ברחה: ויאמר לה מלאך  
י יהיה שוכי אלי-וברפך והתעני תחת ידיה: ויאמר לה מלאך יהנה  
א הרבה ארבה אחי-ורענן ולא יספר מרב: ויאמר לה מלאך יהנה  
הגר הנה וילדת בן וקראת שמו ישמעאל כי-שמע יהנה אלי-עניך:  
י והוא יהיה פרא אדם ודו ככל נד כל בו ועל-סני כל-אחיו יסקו:  
י ותקרא שם-יהנה הרבה אליה אמה אל רצי כי אמרה הגם הלים  
י ראייה אחרי ראי: עליצו ארס לבאר באר לחי ראי יהנה בן-קרח  
י ובן-ברד: ותלד הגר לאברהם בן וקרא אברהם שם-בנו אשר-ילדה  
י הגר ישמעאל:

מ"י כ"ג (א"י)  
ס"ב

3

ישמעאל (סו"ס ס"ב) וקמה נקרא שמו ישמעאל שעתידי הקדוש-  
ברוך-הוא לשמע בקול נאמת העם, מה שעמידין בנו  
ישמעאל לעשות בארץ באחרית הימים, לפיכך נקרא שמו  
ישמעאל, שנאמר, וישמע אל רעננס ותהלים נה ט.

מ"י כ"ג (א"י)  
ס"ב

5

וישכם אברהם בבקר  
והקח להם ותמת מים ותמן אלי-הגר שם על-שכמה ואת-תולד  
י וישלמה ותלך וחסע במדבר באר טבע: ויכלו המים מן-הקמת  
י ומשלק את-תולד ממת אחד השיתם: ותלך ומשב לה מנגד הרסח  
י כמשתר קשת כי אמרה אלי-אראה במות תולד ומשב מנגד ומשא  
י את-קלה ותקרה: וישמע אלהים את-קול הגער וקרא מלאך  
אלהים אלי-הגר מן-השמים ויאמר לה מה-לך הגר אלי-תיראי  
י כי-ישמע אלהים את-קול הגער באשר הוא-שם: קומי שאי את  
י הגער והתעני את-ידיך בו כי-לני גדול אשימנו: תקח אלהים  
את-עיןך וקרא באר מים ותלך ותמלא את-החמת מים  
י ותשא את-הגער: ויהי אלהים את-הגער ויגדל ומשב במדבר  
י ויהי רבה קשת: ומשב במדבר סאבן ותקח-לו אמו אשה מארץ  
מצרים:

מ"י כ"ג (א"י)  
ס"ב

6

ישמעאל נולד בקשת ונתקבה בקשת, שנאמר,  
ויהי רבה קשת ובר-כאס, ונהו נוטל קשת ומצים ונהו ירה  
אחר העופות.

מ"י כ"ג (א"י)  
ס"ב

23

וְיִאמְרוּ אֱלֹהִים: זֹאת אֲזוּת־הַקְּרִית אֲשֶׁר־אָנִי יי  
נִסְּן בְּיָדִי וּבְיַעֲקֹב וּבֵין כָּל־נַפְשׁ תְּנִה אֲשֶׁר אֲתָבֶם לְדַרְחַת עוֹלָם: אִתִּי יי  
קִשְׁתִּי נִסְּתִי בְּצַעַן וְהוֹסִיתִי לְאֲזוּת־קְרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ: וְהִנֵּה בְּעֹנֵי יי  
עָנִו צַל־הַצַּרִּץ וְנִרְאָתָה מִשְׁשֵׁת בְּצַעַן:

13  
וְהָיָה לְלַבְדֹּךָ יִשְׁבֵּל הַמַּאֲכָד נֶפֶשׁ אֶרֶץ מִיִּשְׂרָאֵל מַעֲלָה עָלָיו הַחֲרוּב כִּאִילוֹ אִיבֹד  
עוֹלָם טָלָא וְכָל הַמִּקְיָם נֶפֶשׁ אֶרֶץ מִיִּשְׂרָאֵל מַעֲלָה עָלָיו הַחֲרוּב כִּאִילוֹ כִּיִּם  
עוֹלָם טָלָא  
לפניך נכרא אדם  
עולם טלא וכל המקיים  
נפש ארץ מישראל מעלה עליו  
החרוב כאילו כיים  
עולם טלא

24  
(יד) בעונני ענן, כשתעלה במחשבה<sup>32</sup> לפני להביא חשך ואכזרן  
לעולם.

14  
כִּי־יִמְצָא הַלֵּל בְּאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהִיָּה אֶלֶיָּהּ בָּמוֹ לֵב לְדַרְשָׁתָה נֶפֶל א  
בְּשִׁבָּה לֹא טוֹבַע מִי הַקְּרוֹי: וְיִאָּזֵן וְנִצְנִיב וְשִׁפְטִיהָ וּמְדִדוֹ אֶל־הַעֲרִים ב  
אֲשֶׁר סְבִיבֹת הַחֲלָל:

15  
וְאָמַר מִי אֱלֹהֵי־צוּרֵי־יָם  
הָיוּ כִּי זֶה טִיטוּס הַרְשַׁע שְׂחֹרֶף וְגִידָף כֻּלְּמִי מַעֲלָה מִה עֲשָׂה תִפְשׁ וּנְגַה בִּירוֹ  
וְנִכְנַס לְבֵית קֹדֶשׁ וְהַקְּדוּשָׁה הִזְעִיעַ סַפַּר תּוֹרָה וְעָבַר עָלֶיהָ עֲבוּרָה וְנִמְלַל סִיף וְגִידָף אֶת הַחֲרוּבֹת וְנַעֲשָׂה גַם וְהוּא  
הֵם מְבַצֵּקִין וְהוּא וּמַסְכֵּד הַרְגָּא אֶת עֵצָמוֹ שְׂנֹאמֵר שְׂאֲנֹנו צוֹרֵרִיד בְּכֹרֶךְ מַעֲדִיד שְׂמֵי אֲחוּתָם אֲחוּת

25  
וירא אדניו כי ה' אתו, וכי פוטיפר

16  
אֲתֵּי־שָׁם קְדוּשָׁי וְנִקְדוּשָׁתִי בְּהוֹן גְּגִי יִשְׂרָאֵל אָנִי יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם:  
הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיָּת לְכֶם לְאֱלֹהִים אָנִי יי  
יְהוָה:  
ולא תסללו לא  
אתי שם קדושי ונקדושותי  
בהון גגי ישראל אני יהוה  
מקדשכם:  
המוציא אתכם מארץ מצרים  
להיות לכם לאלהים אני יי  
יהוה:

רשע [היה] רואה שהקב"ה עמו ומה הוא כי  
ה' אתו. אלא שלא היה שמו של הקב"ה זו מפני  
היה נכנס לשמשו והוא היה מלחש ואומר רבון  
העולם אתה הוא בטחוני אתה הוא פטרוני תגני  
[לחן] ולחסד ולרחמים בעיניך [ובעיני כל רואי  
ובעיני פוטיפר אדוני], ופוטיפר אומר לו מה  
אתה מלחש שמא כשפים אתה עושה לי, והוא  
משיבו לא אלא אני מחפול שאמצא חן בעיניך.  
לפיכך כתיב וירא אדניו כי ה' אתו.

17  
ן המוציא אתכם מארץ מצרים על חנאי תוצאתי  
אתכם מארץ מצרים על חנאי שתססרו  
עצטיכם לקדש את שמי להיות לכם לאלהים

26  
יא וקראת, ר' במסורת, וקראת שמו ישמעאל.

18  
אחר הדברים האלה, רבי לוי אוסר אחר  
דבריו של ישמעאל ליצחק אי"ל ושמעאל  
ליצחק אני גדול ססך בסצות שאתה סלח בן  
שמונה ימים ואני בן י"ג שנה, אסר לו ובאבר  
אחד אתה סגרה בך, אם אסר לי הקב"ה זכח  
עצמך לפני, אני זוכח מיד, והאלהים נסה את  
אברהם.

וקראת אתכם הרעה (דברים לא כס), וקראת שמו עמנואל (ישעיה  
ו יד), וקראת ישועה חומותיך (סם ט יח).  
שעל ידי קריאת ישמעאל קראת הרעה, אבל על ידי קריאת עמנואל וקראת  
ישועה חומותיך:  
בעל חסידים  
אין-אין

19  
ר' עקיבא אוסר ר' ערלות הן נאמרה ערלה באוון (ימינו) הנה  
ערלה אונס, ונאמרה ערלה בפה (נמוט ו) הן אנו ערל שפתים  
ונאמר ערלה בלב (ימינו כ) וכל בית ישראל ערלו לב (ט) ונאמר  
ערלה בנוף וקרל זכר

27  
ונתן להם חלק למטה בארץ  
הקדושה, בעבור טילה הריא שברם, ועתוים בני ישמעאל  
לשלם בארץ הקדושה כשדוא רוקם סדבל וסן רב.  
כמו שדמילה שלדם ריקנת כלי שלימות, והם יעכבו  
לכני ישראל סליטוב למקוסם, עד שחכלה זכות הריא של  
בני ישמעאל, ועתוים בני ישמעאל לעורר מלחכות חוקות  
בעולם.

28  
וגהה אנכי מן והנה אלהים עמכם והשיב אתכם אלי ארץ אבותיכם:  
ויאני נתתי לה ססכם אתר עלי איתיה אשר לקחתי מיד האמרי בתרבי  
ובקשתי:  
סגור נח

29  
בחרבי ובקשתי, היא חכמתו ותפלתו<sup>39</sup>

20  
וגהה אנכי מן והנה אלהים עמכם והשיב אתכם אלי ארץ אבותיכם:  
ויאני נתתי לה ססכם אתר עלי איתיה אשר לקחתי מיד האמרי בתרבי  
ובקשתי:  
סגור נח

30  
בחרבי ובקשתי, היא חכמתו ותפלתו<sup>39</sup>

21  
בחרבי ובקשתי, היא חכמתו ותפלתו<sup>39</sup>

31  
בחרבי ובקשתי, היא חכמתו ותפלתו<sup>39</sup>

22  
בחרבי ובקשתי, היא חכמתו ותפלתו<sup>39</sup>